

The Duality of Purim

I would like to try to develop a metaphysic of Purim, an understanding of the holiday's underlying principles. This endeavor sounds self-contradictory: Purim is a day of gaiety, while the development of a "metaphysic" is inherently serious. Purim and seriousness are, *prima facie*, mutually exclusive. Nevertheless, let us investigate Purim, beginning from the halakhic viewpoint.

The Dual Nature of the Megillah

Rabbi Joshua ben Levi said: One is obligated to read the Megillah in the evening and to read it a second time in the morning; as it is said (Ps. 22:3), "O my God, I call by day but You answer not, and at night and there is no surcease for me" . . .

We have also learned: Rabbi Helbo said in the name of Ulla of Biri: One is obligated to read the Megillah in the evening and to read it a second time in the morning; as it is said (Ps. 30:13), "So that my glory may sing praise to You, and not be silent; O Lord my God, I will give thanks unto You forever" (*Megillah* 4a).

Rav Soloveitchik Days

of Deliverance

We have two identical rulings, but two contradictory reasons. Rabbi Joshua ben Levi and Ulla formulated the same law, but quoted two mutually exclusive verses.

Rabbi Joshua ben Levi quoted a verse from Psalm 22, the famous prayer of an individual in distress, forsaken and abandoned: "My God, my God, why have You forsaken me?" This psalm reflects the cry of total despair, the shriek of a frightened, lonely child who has suddenly discovered that his or her mother is gone. According to our tradition, Esther recited this psalm on her way to the inner court of Ahasuerus. In a word, it is the psalm of a person who has lost almost all hope and, out of the depths of despair, petitions the Almighty. From this psalm, Rabbi Joshua ben Levi inferred that one must read the Megillah at night as well as in the daytime, for the prayer of the lonely, forsaken person is without pause or stop. He cannot help himself but pray.

In other words, the reading of the Megillah was equated by Rabbi Joshua ben Levi with the offering of a prayer to the Almighty from the straits of distress, addressing a petition to Him from the depths of agony and misery.

Rabbi Helbo in the name of Ulla introduced a verse from Psalm 30, the jubilant psalm of dedication ("A psalm and song at the dedication of the house"). This psalm of thanksgiving, of a sick individual miraculously cured, overflows with gratitude: "Weeping may endure for a night, but joy comes in the morning" (Ps. 30:6). He does not just thank the Almighty; he sings to Him an incessant hymn of praise, day and night. Therefore, Ulla concluded, one must recite the Megillah in the evening and also in the morning. In other words, Ulla identified the reading of the Megillah with the offering of praise and thanks to the Almighty. The Megillah, according to Ulla, is a great song of gratitude, for it is good to sing praise to the Lord. In fact, Rabbi Nahman's famous statement, "The reading [of the Megillah] is to be equated with the recital of *Hallel*" (Megillah 14a), confirms Ulla's opinion.

Of course, the question arises: what is the Megillah? According to Rabbi Joshua ben Levi, the Megillah is a book of human sorrow and misery, the cry of the lonely person to the Almighty. According to Ulla, the reading of the Megillah is a jubilant song of thanksgiving and praise, of a person cured and redeemed by the Almighty. Which one is the correct understanding?

The answer is simple: both characterizations are correct. The Megillah contains two stories: the story of human happiness and fulfillment, as well as the story of human misery and distress. The reading of the Megillah is a dialectical performance. We pray to the Almighty while we read the Megillah, because we are in distress; we thank God and relate His wonders while we read the Megillah, for we have found refuge in Him; He has saved us.

Two Facets of Purim

Consequently, the whole character of Purim changes. It is not just, as people assume, a day of hilarious feasting, drinking, merrymaking, and gaiety to the extent of self-forgetfulness, a day associated with the famous statement in the Talmud, "One is obligated to become inebriated on Purim until he cannot distinguish between 'Cursed be Haman' and 'Blessed be Mordecai'" (Megillah 7b). Purim is also a day of meditation, introspection, and serious self-examination.

The mystics, speaking of the five letters of Purim which occur also in *Yom Kippurim*, say this signifies a common denominator between the two festivals. One day is the most hilarious and noisy, and the other is the most solemn, awesome, and fear-inspiring. Yet a strange equation has been formulated by the mystics: *Yom Kippurim* = Purim + Ki. No wonder that some of the Geonim advised that the *Tahanun* prayer be recited on Purim, because Purim is a day of supplication and petition (Seder Rav Amram Gaon, II, 72).

DAYS OF DELIVERANCE

As a matter of fact, the whole institution of the Fast of Esther rests upon this very dichotomy inherent in the festival of Purim, upon the paradoxical halakhic requirement that Purim be observed both as a day of prayer and as a day of joyous celebration. Since it is impossible to comply with this paradoxical requirement, the Rabbis advanced the observance of the prayer aspect of Purim to the thirteenth of Adar.

The serious, prayerful mood, the frequent cry or shriek accompanying the communal fast, the recital of *Selichot* or the reading of *Avinu Malkenu*—these belong, and are closely related, to the very observance of Purim. The Fast of Esther is not to be treated as an extraneous addendum to Purim. It is a genuine Purim day on which the words of the Psalmist are translated literally into a liturgical reality: "O my God, I call by day but You answer not, and at night and there is no surcease for me" (Ps. 22:3). There is a passional experience involved in the whole drama of Purim.

כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה. כי יגדל וישגא מאוד שכר השמחה על המצות. כמו שנאמר (ד"ה א כט) ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך. ונאמר (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. ומפני שהצום ביום הכיפורים, נתחייבו לקבוע הסעודה על שמחת המצוה בערב :יזה"כ

Secondly - because on other holidays, we establish a meal for the joy of the commandment. For the reward for joy over the commandment increases and grows, as it is stated (I Chronicles 29:17), "now Your people, who are present here - I saw them joyously making freewill offerings." And it is stated (Deuteronomy 28:47), "Because you would not serve the Lord your God in joy and gladness." But since the fast is on Yom Kippur, they were obligated to fix the meal over the joy of the commandment, on the eve of Yom Kippur.

ספר יזכור לחללי נצר אחרון, נולד כהמשך מתבקש ליצירת השביל המחבר בין יד ושם להר הרצל. בעוד השביל מהווה

גשר טופוגרפי מוחשי בין שם לכאן, בין גלות וחורבן בניכר לחיים של בנין ויצירה במדינת ישראל המתחדשת, הספר הזה, ממש כמו האנדרטה לחללי נצר אחרון שהוקמה על השביל, הם אתרי הנצחה וזיכרון לאותם צעירים מעטים, כמאה וחמישים במספר, נשים וגברים, ששרדו את השואה אחרונים ויחידים מכל משפחתם.

אנשים אלה, שחוו את מוראות השואה על גופם, אם בגיטאות ובמחנות ההשמדה, אם במסתור בשטחי הכיבוש הנאצי ובלחימה לצד הפרטיזנים, עלו בתום המלחמה לארץ, לבשו מדים ונפלו במערכות ישראל. במותם היו אנשים אלה לגשר האנושי הנטוי בין שואה לתקומה

לא מצאתי כל מסמך שילמד מה השיבו חברי המועצה. יתכן והתשובות נתנו בטלפון. לעומת זאת, מצאתי כרוז [המודפס במכונת כתיבה ללא תאריך], שהכינה הרבנות הראשית עבור הציבור הרחב: "בידיעת המועצה המורחבת ולשכות הרבנות בארץ", לקראת "יום המדינה" [עדיין לא נקבע השם הרשמי של החג]. ההנחיות שנתנה הרבנות הראשית היו הפעם יותר מפורטות:

א. אין אומרים "תחנון" בשחרית ובמנחה, ואין מספידים ביום זה.

ב. בתפילת מנחה: לפני "אשרי", בעת פתיחת ארון הקודש, נושא הש"ץ תפילת אזכרה לעילוי נשמות חיילי צה"ל שנפלו במלחמה. אחרי חזרת הש"ץ, הלל ללא הברכות לפניו ולאחריו, והרבנים דורשים מעניין היום.

ג. יש להרבות בצדקה לעניים כמו בפורים.

ד. מרבית בסעודה בשילוב זמירות ושיירי קודש של משוררים כרי"ל, בין מנה למנה, ופרקי תהילים: ל, קמד, קמו, קמט, קן.¹⁶

ה. לסעודות אלו יש דין של סעודת מצוה.

יום הזיכרון מציב מול עינינו את "מגש הכסף", כלשונו של נתן אלתרמן, שעליו ניתנה לנו המדינה. הוא מעלה בכל שנה ושנה את השאלה האם היה כדאי והאם הקמת המדינה היא תמורה נאותה למחירה הגבוה.

אין בכוונתנו חלילה לפקפק בחשיבות הקמת המדינה לצורך המשך קיומו של העם היהודי. כוונתנו לומר, שבכל שנה עלינו לערוך את חשבון נפשנו ואת חשבון נפשה של המדינה, ולברר לעצמנו מה אנו עושים למען מדינה טובה, יהודית ומוסרית יותר, שתצדיק את המחיר הגבוה ששולם בעד הקמתה ובעד המשך קיומה. רק מכוח חשבון פנימי זה נוכל לשמוח ביום עצמאותנו לא רק על בשר המנגל, אלא גם על עצם הקמת המדינה.

עולה אפוא, שיום הזיכרון לחללי מערכות ישראל הוא למעשה יום דין, שבו אנו נתבעים לשאול את עצמנו שאלות קשות הנוגעות למה שעשינו עד היום, ובעיקר בשנה האחרונה, כדי להיות ראויים למחיר היקר ששולם. זהו יום דין שבו עלינו לקבל החלטות לגבי השנה הבאה עלינו לטובה ולהציע במה נוכל לשפר את מדינתנו.

ראש השנה הוא יום הרת עולם. בכל שנה כביכול מברר הקב"ה האם היה כדאי לברוא את העולם - האם בריאת העולם הצדיקה עצמה. על כך הוא יושב לדין עם כל באי עולם. כל אחד מאתנו נתבע ביום זה לחשבון נפש, ליתן מענה לשאלה האם הייתה הצדקה לבריאתו ולהסביר האם יש סיבה לקב"ה לתת לו שנת הזדמנות נוספת. ביום זה נבחנים גם מעשיו של האדם וגם רצינות כוונותיו לשפר את מעשיו בעתיד, בשנה הבאה. כמוהו כיום הזיכרון של ד' אייר לגבי השנה החדשה של המדינה. גם בו נראה שנפתחים ספרי חיים וספרי מתים - המתים שנצטוו לנו לזכור ביום זה, והחיים שכולנו מתפללים שלא נצטרך למנותם בשנה הבאה עם חללי יום הזיכרון.

Rav
Yaakov
Medan